پوهنمل حاجی محمد نوزادی

شربت ګله، افغاني مونالیزه

په افغان –جرمن وتلی پورتال کی می دمحترمی خور ، حسینه روفی په قلم یوه ډیره په زړه پوری لیکنه په خوږه دری ژبه تر سترګو شوه او په مینه می ولوستل . دغی محترمی خور دلیکوالی په پوره مهارت خپلی لیکنی ته دا سرلیک غوره کړی وو : شربت ګله « دیوی ښځی په نظر کی دیوه هیواد د ورانیدو رازونه» .

ایا داسی یو د لوستلو مینه وال به پیداشی چی د دومره زړه وړونکی سرلیک د لیدو څخه بی پروا تیرسی ؟ ما هم دا کار ونکړای شو . د لوستلو وروسته می بیله ځنډه د ورډ پاڼه پرانیستل او ددی کرښو په لیکلو می لاس پوری کړ . دا تاسی او داهم د متن پښتو ژباړه:

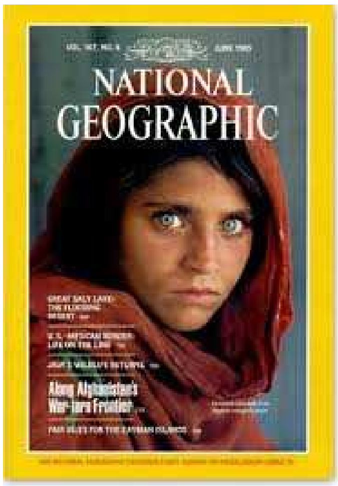

شربت ګله . نړی پرهغو ستر سترګو مینه شوه چی دیوه هیواد د ورانیدو رازونه پکښی پټ دی.

دخپلو پخوانیو لیکنو په خلاف چی علمی بڼه به یی درلوده ، دا ځل غواړم د شلمی پیړۍ د تر ټولو مشهور او تر ټولو زیات پیژندل شوی عکس په اړه یو څه ولیکم . د ډیر وخت راهیسی زه هم د نورو مینه والو پشان دی انځور خپلی خواته ور کښلی یم . تل می غوښته پوه شم چی دا افغانه نجلۍ څوک ده . ښایی دا به دچا دپاره نوی خبره نه وی مګر ما چی کله ددی په هکله ځینی لوستنی وکړی او په اړه می معلومات تر لاسه کړ ، ومی غوښته چی زه هم څه ناڅه وربادی ولیکم . دا عکس د لیوناردو داوینچی د پیژندل شوی اثر –مونالیزا (۱) سره پرتله شویدی چی لدی کبله کله ناکله یی د افغانی مونالیزی په نامه هم یادوی.

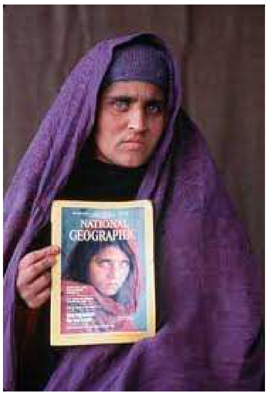

ددی افغانی نجلۍ شنی سترګی د یوه داسی ځپاند سمندر بڼه لری چی نه چوپتیا منی او نه له یادونو وتلای شی ، داسی سمندر چی په هیواد کی د ورانونکی جنګ د بی شمیره تراژیدیو کیسی بیانوی . کله چی د ۱۹۸۵ کال د جون په میاشت دا تصویر د « نیشنل جیوګرافیک » مجلی د پوښ پر لومړی مخ له چاپه راووت ، نړیوال شهرت یی تر لاسه کړ او

دیوی افغانی نجلۍ څیره یې و ټولو نړیوالوته ور و پیژندل. پوره اوه لس کاله هیڅا د نیشنل جیوګرافیک مجلې د وتلي ژورنالیست او عکاس ستیو مک کاری په ګډون چې داعکس یې اخیستی وو ، ددې زړه وړونکې څیرې اصلي نوم نه پیژندی. هغه وو چې بالاخره په ۲۰۰۲ کال کې تر سختو او اوږدو لټولو وروسته د څیرې څښتنه نجلۍ پیدا شوه او د بیومتریکې تکنولوژۍ په مرسته یې رسما پیژندنه وشوه چې دا پخپل هم هغه څیره ده.

د ۲۰۰۲ کال د جنوری په میاشت د نیشنل جیوګرافیک تلویزون یوی ډلې کارکونکو ستیو مک کاری د ځانه سره پاکستان ته راوست ترڅو دغه شین سترګې افغانه نجلۍ و لټوي. دوی په پیښورکې د افغانی کډوالو د (ناصرباغ) کمپ هر چاته دغه عکس چې کلونه پخوا همدلته اخیستل شوی وو ، ښوده او د عکس دڅښتنې نجلۍ پوښتنه یې ور څخه کول چې داڅوک وه او اوس چیری ده. په پای یو نفر پیدا شوچې پدغه کمپ کې یې له وړوکتوب نه ددې سره شناخت درلود . ده نومړې نجلۍ د ماشومتوب نه پیژانده او ورته د ورور پشان وو . ده وویل چې ډیر وخت کیږی بیرته افغانستان ته کډه شوی او توری بوړۍ ته نژدې په یوه غرنۍ سیمه کې ژوند کوی. ددغه نفر په مرسته د شین سترګې نجلۍ فامیل د نیشنل جیوګرافیک تلویزیون د راغلی کاری ټیم په بلنه و پاکستان ته را وبلل شو . کله چې ښاغلی ستیو مک کاری اطاق ته دننوتلو سره سم هغه ولیده ، سمدستی یې و پیژانده او ویې ویل چې دا پخپله هم هغه نجلۍ ده. ده د عکس اخیستلو صحنه ډیره ښه په یاد کې ساتلې وه. د کډوالو د ناصرباغ کمپ په اصل کې د خیمو یوسمندر ته ورته والۍ درلود . ددغو خیمو له ډلې نه یوه خیمه د نجونو دښوونځې په توګه ټاکل شوی وه چیری چې عکاس نوموړی نجلۍ د لومړې ځل د پاره ولیده. سره لدې چې دی پوهیدی چې نجلۍ شرمیدونکې او خجالتي ده بیا یې هم ورنه دعکس اخیستلو اجازه وغوښته او عکس یې تری نه واخیست. دی وایی چې هغه وخت ماته ددی عکس او نورو عکسونو تر منځ چې همدلته مې اخیستی وه ، څه ځانګړی توپیر نه ښکاریده.

نوموړې پیداشوی افغانی میرمنې هم هغه د عکس اخیستلو ورځ په یاد وه او ویل یې چې دا ډیره قهریدلې وه ځکه چې دیوی خواعکاس ورته یو بیګانه سړی وو او دبلې خوا یې تر دغه ګړیه پورې هیڅکله هم نه کامره لیدلې وه او نه یې چا عکس اخیستی وو . دی همدارنګه دهغه وخت وروسته په دا تیر شوو اوه لسو کالو کې هم کوم بل عکس نه وو اخیستی. ددغه مشهور او پیژندل شوی عکس د څښتنې نوم « شربت ګله » دی. دا یوه پښتنه افغانه او د ۱۹۷۲ کال په خواوشا کې یې نړۍ ته سترګې پرانیستی دی. ددغه انځور د اخیستلو پروخت شربت ګله ۱۲ کلنه وه.

دنیشنل جیوګرافیک ژورنالیست ستیو مک کاری لیکی چې پښتانه ډیر زړه ور او جنګیالی خلګ دی ، دا قوم هغه وخت ځان ډیر ارام احساسوی کله چې د خپل نوم او ننبان ، وطن او ناموس پخاطر په جګړه لګیا وی. دشربت ګلې په سترګو کې لکه اوه لس کاله پخوا ، همدا اوس هم دغه احساس په څرګنده لیدل کیږی (ښایی یو تر ټولو مهم لامل به د همدغه احساس څرګندونه وی چې عکس ته یې دومره نړیوال شهرت ور په برخه کړ (ژباړن)

د نوی ځوانۍ له وخت نه د ورځنۍ ژوند ستونزو د شربت ګلې پر بدن پوست د څرمنې پشان وچ کړی وو. خو سره لدې یې هم څیره ارامه او سترګو یې د پخوا پشان ځلا درلوده. دی د ستونزو ډک ژوند تیراوه. دډیرو افغانی میرمنو د ژوند

ستونزې د شربت ګلې غوندې ورته کيسې لري. داټولې بد مرغۍ د ۳۳ کلن جنګ ، يونيم ميليون شهيدانو او درې نيم ميليون کسانو د کډوالۍ کېدو پايله ده. هيڅ داسې افغانه کورنۍ نشته چې يوه يا بل ډول يې ددې لعنتي جنګ د تريخوالي مزه څکلې نه وي.

د شربت ګلې ورور د خپل ژوند کيسه داسې بيانوي: « روسانو ټوله خواوشا نيولې وه او خلک يې بېله کوم دليل نه قتل عام کول. پدې ډله کې زما پلار او مور هم شهيدان شول. له همدې کبله موږ بله چاره نه درلوده ، بيله دې نه چې خپل کلي کور پرېږدو. انا مې يوا ځنې ځوک وه چې د واورې نه يې په پټو غرونو کې زما او زما د څلورو خوندو ملتيا کوله. د هرې شيبې دا احساس چې اوس به الوتکه راشي او موږ به بمبارډ کړي ، زموږ نه يې خوځنده مړي جوړ کړي وو. د هر ږغ په اوريدو سره به مو ځانونه په غارونو کې پټول. هغه زړه بګنونکې او خواشينونکې سفر چې د مور او پلار د وژلو څخه مو پيل شو ، دوې هفتې يې په واورې پوښلو غرونو کې دوام وموند او پاکستان کې د کډوالو کمپ ته په رسيدو د بيګانه خلکو ترڅنګ په خيموکې اوسيدلو سره پای ته ورسيد. دلته موږ د خواړو نه زيات د يوې کمپلې (شړۍ) د پيداکول په فکر کې وو ، څو ځانونه ورباندې لږ تاوده کړو ».

د شربت ګلې د فاميل پشان د عادي وګړو ژوند په کمپونو کې چې په بيلابيلو خلکو به ډک وو ، ډير ستونزمن وو. کډوالو هلته خپل هيڅ شخصي ژوند نه درلود. ددوی ژوند د نورو مرستندويانو په مرحمت او د سياستوالو په پريکړو پورې تړلی وو.

شربت ګله په ۱۹۹۰ کې واده شوه او افغانستان ته يې بوتله. خاوند يې رحمت ګل چې په يوې نانوايي کې کار کوي ، د ورځې يې د يوه ډالرپه اندازه معاش درلود. پدې پيسو باندې د کورنۍ اړتياوو پوره کول او خپلې ميرمنې ته درمل رانيول چې د اسمه (نفس تنګۍ) په ناروغۍ اخته وه ، ډير مشکل کار وو. ددوی د واده لاسته راوړنه درې لورګانې – روبينا ، زاهده او عاليه دې چې څلورمې لور يې د زيږيدلو وروسته په ډير ماشومتوب کې له فاني دنيا نه سترګې پټې کړيدي.

شربت ګله سهار وختي دلمر ختو نه وړاندې له خوبه پاڅيږي او دلمانځه په اداکولو سره ورځ پيلوي. وروسته له څاه نه اوبه راکاږي او پاته ورځ په ډوډۍ پخولو ، کور پاکولو ، کالي مينځلو او دماشومانو په روزلو تيروي. دا وايي چې ماشومان يې د ژوند اصلي موخه جوړوي ، دوی بايد ليک لوست زده کړي ځکه چې لوست او سواد دا دسترګو روښنايي بولي. دې پخپله هم غوښته چې ښوونځي پای ته ورسوي خو له بده بخته داسې ونشوه.

کله چې له دې نه وپوښتل شوه چې ايا لدې نه مخکې يې هم خپل دغه عکس چيرته ليدلی دی کنه ؟ جواب منفي وو ، مګر ميړه يې وويل چې څو ځله يې يو يا بل ځای دا عکس تر سترګو شوی خو په يوه سربيرن نظر سره يې خپله ميرمن ور پکښې پيژندلې نده.

د شربت ګلې کورنۍ د نيشنل جيوګرافيک موسسې څخه دهغو پيسو نه چې ددغه عکس د شهرت موندلو له کبله يې پلاس راوړي وي ، خپل حق يوه برخه ترلاسه کړه او په ډير ښه وخت يې دوی په درد وخوړه. حج کول او دبيت الله شريف زيارت د شربت ګلې يوه پخوانۍ هيله وه چې بيله دغه عکس نه يې هيڅکله هم دتر سره کيدو خوب ليدلای نه شو. ددغو پيسو په مټ د شربت ګلې دا لوړه هيله هم ترسره شوه.

د عکاس سره د شربت ګلې ملاقات ډیر سوړ او دچوپتیا په فضا کې سرته ورسید . دې ته هیڅکله هم داخبره د درک وړ نه وه چې عکس یې ولې دومره شهرت وموند . داځکه چې دې ته دخپلو سترګو عظمت او قدرت معلوم نه وو . کله چې په پای کې لدې نه وپوښتل شوه چې ددې دومره ستونزو ، ربړونو ، د کړوالې کړاوونو او د ژوند دنورو ترخواو ناخوالو سره سره څنګه ژوندی پاته شویده ؟ دې بیله تردیده په بشپړ یقین بیله ځنډه په لوړ اواز جواب ورکړ : « د پاک خدای غوښتنه همدا شی وه »

یادوونه: نیشنل جیوګرافیک تلویزیونی چاینل پدې اړه یو مستند فلم جوړ کړی چې « د شین سترګې افغانی نجلۍ په لټه کې » نومیږي. مینه وال کولای شی دا فلم په لاندې انتر نیتی ادرس باندې و ګوري:

National Geographic TV made a film called ‘’ In search of Afghan girl with green eyes’’ and

those who are more interested can watch it by clicking on bellow links.

http://www.youtube.com/watch v? =0Uw0JukBGmk

http://www.youtube.com/watch v? =Reh3 -k Ibu_0

http://www.youtube.com/watch v? =hrAy7EjhXsUh

د ژباړونکی یادوونه:

(۱)- مونالیزا دا دنقاشۍ دهغه وتلی او په نړیواله کچه پیژندل شوی اثر نوم دی چې په ۱۵۰۳ – ۱۵۰۵ کلنو د لیوناردو داوینچي په زوررو متو د نړۍ پر معنوی شتمنیو ور زیات شو . دا ښکلی نقاشي د پاریس په لاور نومې ګالري کې ساتل کیږي

لیوناردو داوینچي د ایتالیې یو وتلی نقاش ، مجسمه جوړونکی او مهندس وو . دی همدارنګه د اناټومی په برخه کې یو مشهور طبعت پیژندونکی هم وو . لیوناردو داوینچي په ۱۴۵۲ کال په ایټالیا کې زیږیدلی او په ۱۵۱۹ کال یې په فرانسې سترګې له نړۍ نه پټې کړې دي.